

Natura 2000 Pleje & Udvikling
2016-2021

Indhold

INDLEDNING	4
AFGRÆNSNING OG AREALERNES STATUS.....	4
AFGRÆNSNING	4
VARIGHED	4
OMRÅDETS ADMINISTRATIVE STATUS	4
LOVGRUNDLAGET	4
NATURA 2000	4
BESKYTTELSE AF FORTIDSMINDER	5
OVERORDNET BESKRIVELSE AF OMRÅDET	5
SKAMLEBÆKSLETEN	5
BOLLINGE BAKKE OG JOSELBJERG.....	5
DISBJERG.....	5
DEN SYDLIGE OG ØSTLIGE DEL.....	6
GEOLOGISKE OG LANDSKABELIGE VÆRDIER.....	6
GEOLOGIEN	6
LANDSKABET	6
EFFEKTEN PÅ NATUREN	6
NATURVÆRDIER	7
NATURTYPER	7
NATIONALT BESKYTTEDE NATURTYPER	7
HABITATNATURTYPER	7
MULIGHEDER, MÅLSÆTNINGER OG INDSATSER NATURPLEJE 2016 - 2021.....	8
REFERENCER	11
LOVE OG BEKENDTGØRELSER:.....	11
KORTBILAG 1 - LANDSKABSPLEJE.....	12
INVASIVE ARTER	12
GYVEL.....	12
RYNKET ROSE	12
KÆMPE-BJØRNEKLO.....	13

GLANSBLADET HÆG	13
SILDIG/CANADISK GYLDENRIS.....	13
BJERG-FYR.....	13
KÆMPE-PILEURT	14
JAPANSK PILEURT	14

Indledning

Dette dokument "Natura 2000 Pleje & Udvikling" er en udmøntning af Natura 2000-Handleplan for området Sejerø Bugt, Saltbæk Vig, Bjergene og Bollinge Bakke - Natura 2000-område nr. 154.

Natura 2000 Pleje & Udvikling er udarbejdet af Lodsejerne og Odsherred Kommuner.

"Natura 2000 Pleje & Udvikling" angiver motiveringen for, muligheder, målsætningerne og de konkrete indsatser til pleje og udvikling af naturen og landskabet i området, der er aftalt mellem lodsejerne og kommunen.

Lodsejerne skal først og fremmest leve op til de med NaturEhverstyrelsen indgåede aftaler om naturpleje, og derudover bidrage til opfyldelse af de i dette dokument beskrevne aftaler. Dette skal gøres på en sådan måde at hensigten i fredningen, der har fokus på det landskabsmæssige, ikke kompromiteres.

Dokumentet indeholder en beskrivelse af:

- Hvilke arealer og deres status, der specifikt er omfattet af aftalen
- Lovgrundlaget
- Området
- Geologiske og landskabelige værdier
- Naturværdier og natur typer
- Muligheder, målsætninger og indsatser for naturpleje

Afgrænsning og arealernes status

Afgrænsning

Aftalen omfatter en væsentlig del af habitatområde H244 "Bjergene, Disbjerg og Bollinge Bakke" samt de områder i fredningen, som ligger lige op ad habitatområdet.

Fokus er på de beskyttede naturtyper og udpegningsgrundlaget for habitatområdet. Dette består af en række habitatnaturtyper og *stor vandsalamander* som den eneste dyreart. Både naturtyper og arter findes primært på private jorde. Desuden er fokus på fredningens formål, hvilket er at sikre oplevelsen af landskabets særegne karakter.

Varighed

Aftalen gælder fra dens endelige udgivelse og søges revideret i takt med den 6 årige periode, som Natura 2000 planerne efter Habitatdirektivet og Miljømålsloven skal følge.

Områdets administrative status

Store dele af område er fredet jf. Overfredningsnævnets kendelse af 1. marts 1965 af en del af Veddinge Bakker. Fredningen har særligt til formål at beskytte det særprægede bakkelandskab mod bebyggelse og tilplantning. Store dele af området er vejledende registreret som beskyttet natur efter naturbeskyttelseslovens § 3. Det betyder, at der er forbud mod aktive ændringer af naturens tilstand, medmindre man har en forudgående dispensation fra kommunen. De fleste græsnings- og høslæts arealer modtager grundbetaling og har både 5-årige og 20-årige miljøtilsagn.

Lovgrundlaget

Natura 2000

Natura 2000-områderne bliver som hovedregel beskyttet af den eksisterende natur- og miljølovgivning suppleret med særligt stramme retningslinjer for, hvornår der kan gives tilladelser, der berører Natura 2000-områder. De fleste aktiviteter, der kan påvirke Natura 2000 områderne, kræver tilladelse eller planlægning efter eksisterende natur- og miljølovgivning.

Beskyttelse af fortidsminder

Der er flere beskyttede gravhøje og diger inden for området. Beskyttelsen har hjemmel i museumslovens §§ 29a og 29e. Beskyttelsen bestemmer, at der ikke må foretages ændringer af fortidsminderne. I en zone på 100 meter fra foden af de enkelte gravhøje gælder naturbeskyttelseslovens § 18. Inden for det omtalte areal må der ikke foretages ændringer i tilstanden af arealet som f.eks. opstilling af bygninger, skure mv.

Overordnet beskrivelse af området

Hele området er et skoleeksempel på, hvordan isen formede landskabet under sidste istid. Her er både en smeltevandsslette og randmoræne med smeltevandskløfter. Det er også med baggrund i geologien og landskabet, at området blev status quo fredet. Området kan bedst beskrives ved at dele det op i fire delområder:

- 1) Skamlebæksletten
- 2) Bollinge Bakke og Joselbjerg
- 3) Disbjerg
- 4) Den sydlige og østlige del. Se kortbilag 2.

Skamlebæksletten

Skamlebæksletten ligger inden for habitatområde H244, men er ikke medtaget i fredningen, fordi arealet var ejet af staten i 1965, da fredningen blev afgjort. Sletten er den eneste del i området, som tydeligt kan erkendes som smeltevandsslette, og som stadig er ubebygget. Resten af smeltevandssletten ligger enten som en del af Korevlerne mod nord, på bunden af Sejerøbugten eller i tætbevoksede sommerhusområder.

Skamlebæksletten ligger ca. 10 til 15 m over havet med en stejl erosionsskrænt ned til stranden. Hele delområdet er på ca. 30 ha. Skamlebæk Radiostation er placeret på selve sletten. Radiostationen er ikke længere i brug, men bygninger og mange master står stadig tilbage. Radiostationen blev opført i 1930 og var sendestation for og en del af Lyngby Radio. I forbindelse med sendeaktiviteten har det været nødvendigt at lægge kobbernet ud på store dele af arealet. Oprindeligt har det ligget oven på jorden, men med tiden er vegetationen vokset over nettet. Trådene ligger nu mange steder i ca. 0 til 10 cm dybde, og det er viklet godt ind i rødder fra blandt andet *hedelyng* og *gyvel*. Området har ikke været dyrket, men er blevet slået, mens radiostationen og masterne var aktive senest i 2005. I dag står området uudnyttet hen.. Græsning med får har tidligere været forsøgt, men opgivet igen, da dyrene led af kobberforgiftning. Arealet ejes af Ejendomsselskabet Norden og TDC er lejer indtil medio 2017. Der er ønske om fra flere sider at få fjernet master og kobber i jorden med henvisning til servitutter. Området er lysåbent og består af hede og overdrev. Skamlebækkens forløb endte indtil 2005 ca. 75 meter vest for bygningerne. Her fra løb Skamlebækken underjordisk ud til Sejerø Bugt. Området var sumpet og Skamlebæk Radio ønskede Skamlebækken ført op til terrænet, så arealet blev lettere tilgængeligt. Der blev gravet en rende frem til kystskrænten, hvor vandløbet nu løber som åbent vandløb.

Bollinge Bakke og Joselbjerg

De to bakketoppes delområde udgør ca. 85 ha. Området ligger inden for habitatområde H244, men kun den sydlige del ligger inden for fredningen. Den del, som ligger uden for fredningen, var også ejet af staten i 1965, da fredningen blev afgjort, men er i dag privatejet. En enkelt privatejet gård ligger også uden for fredningen. Mange arealer, bortset fra de mest stejle, blev dyrket intensivt med afgrøder op igennem 1970'erne. Siden hen blev flere og flere marker udlagt til brak, høslæt eller afgræsning. I dag bliver det meste afgræsset med enten heste, får eller kvæg. Bollinge Bakke er et lokalt udkigspunkt for lokale og besøgende. På toppen står et radiotårn, som er lukket for besøgende, men man har mulighed for at parkere bilen ved tårnet. Arealerne omkring Bollinge Bakke er ved at gro til i *hvidtjørn* og andre buske.

Disbjerg

Delområdet indeholder selve Disbjerg-toppen, Disbjerg-kæret, og store arealer med især overdrev. Delområdet er på ca. 75 ha, og ligger inden for habitatområde H244. Delområdet har forholdsvis tætte krat- og træpartier ind i mellem de lysåbne naturområder. Over halvdelen af delområdet har ikke været dyrket

siden 1950'erne. Den relativt lange kontinuitet i driften er en af hovedårsagerne til, at dette delområde rummer de største naturværdier. Terrænet er yderst kuperet og meget stenet. Det har vanskeliggjort intensivt landbrug og favoriseret afgræsning gennem de sidste mange år. Disbjerg-toppen blev eksproprieret til staten i forbindelse med fredningen i 1965. Offentligheden har adgang til hele toppen og det lille stykke mod nord. Der er en parkeringsplads lige vest for Disbjerg ud mod Disbjergvej.

Den sydlige og østlige del

Delområdet udgør ca. 150 ha. Det ligger kun delvist inden for habitatområde H244, men det hele ligger inden for fredningen. Store dele har været intensivt dyrkede, og nogle marker er det fortsat. De ekstensive arealer der er, er primært drevet med høslæt. Kun nogle enkelte er drevet ved afgræsning - de fleste med moderat til højt græsningstryk.

Geologiske og landskabelige værdier

De geologiske og de landskabelige værdier følges ad her. De landskabelige karakterer er nemlig af geologisk oprindelse. Træer, buske og bygninger kan sløre landskabets karakter og de geologiske formationer, især hvis de findes på essentielle steder. De essentielle steder vil typisk være væsentlige geologiske formationer samt ud- og indsigtspunkter.

Geologien

De tre store randmoræner, kaldet Odsherredbuerne, inderlavningerne på Lammefjord og Sidinge Fjord, de gamle smeltevandletter vest for de tre randmoræner, samt dødisområderne ved Grevinge-Herrestrup og Egebjerg, og ikke mindst smeltevandkløfterne danner grundlaget for Danmarks første UNESCO Global Geopark i Odsherred. Især området omkring Disbjerg og Skamlebæk er interessant, da man her ser et klassisk eksempel på en smeltevandkløft. Kløften markerer et af de vigtigste steder af geologisk interesse i Geopark Odsherred. I dette område bliver randmorænen, Vejrhøjbuken, gennemskåret af en kløft, dannet af smeltevand fra en gletsjer. For ca. 17.000 år siden lå den placeret der, hvor Lammefjord ligger i dag. Igennem denne kløft fossede smeltevand fra øst mod vest, hvorved smeltevandssletten blev dannet, der hvor Sejerø Bugt ligger i dag. Området foran Skamlebæk Radiostation er dermed den ældste, og eneste synlige, del af smeltevandssletten. Råstofindvinding er også en vigtig del af den geologiske fortælling, og der er mange spor i landskabet efter tidligere tiders råstofindvinding.

Landskabet

Landskabets fundament er geologiens formationer, men det er også den kulturhistorie, som man kan se afbildet i brugen af landskabet og jorden. Blandt andet har der tidligere været mange aspargesmarker i området, som man stadig kan se tegn på i landskabet i form af parallelle konturer op og ned ad de sydligt vendte marker. Gravhøje ligger jævnt strøet ud langs hele randmorænenes højderyg. Højene stammer primært fra bronzealderen. I området er der flere fortidsminder end blot gravhøje, men gravhøjen Ørnhøj er specielt markant set fra Riisvej.

Effekten på naturen

Geologien og dermed også jordbundsforholdene bestemmer, i hvilken retning naturen udvikler sig i. I dette område har isfremstødet skabt nogle stejle bakkeformationer og en jord, der består af sand og sten iblandet ler. De stejle bakkeformationer kan huse nogle af de meget nøjsomme planter på sydsiden. Her det varmt og tørt, og kræver noget ganske særligt af de planter, som vokser der. Vandet render hurtigt af og trækker mange næringsstoffer med sig. Derfor vil man ofte her kunne finde et udvalg af fine, nøjsomme planter som fx *tjærenellike* og *sand-hvene*, men kun hvis bakken bliver græsset og ikke gror til. Den tørre jord på fladerne har samme effekt på vegetationen som den sydvendte bakkeskråning, den er dog lidt mindre udtalt. Disse egenskaber gør også, at det kræver ekstra meget at dyrke jorden intensivt, fordi mange af næringsstofferne bliver vasket ud med regnvandet. Hvis den naturlige vegetation får lov at indfinde sig samtidig med, at områderne afgræsses ekstensivt, så vil der helt naturligt opstå store, sammenhængende overdrevslandskaber. Overdrevene kræver en mager og tør jordbund sammen med en drift, der sørger for at

holde vegetationen lidt nede. Man kan finde mange små kilder i området. En af de større kildevæld løber ud for foden af Disbjerg og har med tiden lavet naturtypen rigkær; en mose med rigtig mange plantearter. Der er her tale om Disbjerg-kæret.

Naturværdier

Hele området rummer store naturværdier. Der er nogle bemærkelsesværdige arter i området, som skal fremhæves. Det gælder blandt andet planterne *vibefedt*, *skrænt-star*, *langakset trådspore* (som er en sjælden orkidé), *vandportulak*, *vellugtende skabiose* og *djævelsbid*. Desuden er der leveområder for *markfirben*, *stor vandsalamander* og *spidssnudet frø*. Indtil ca. 1990 fandtes bestande af den sjældne *løgfrø* også i området. *Markfirben*, *stor vandsalamander* og *spidssnudet frø* er listet på habitatdirektivets bilag IV, hvilket betyder, at arterne er strengt beskyttede i hele EU. *Rødrygget tornskade* (omfattet af fuglebeskyttelsesdirektivets bilag I) kan man også finde i området, sammen med en rig insektfauna. Herunder også truede sommerfugle, som blandt andet fire arter af køllesværmere, *markperlemorsommerfugl*, *violetrandet ildfugl*, *dukatsommerfugl* og *guldhale*. Området er også levested for hele 20 arter af truede svampe. Langt de fleste er tilknyttet lysåbne overdrev som blandt andet arterne *skarlagen-vokshat* og *vellugtende læderpigsvamp*.

Naturtyper

Nationalt beskyttede naturtyper

Hovedparten af planområdet er natur eller ekstensivt drevet græsarealer. Naturtyperne er beskyttede mod aktive tilstandsændringer, men ikke mod fx naturlig tilgroning. Naturtyperne er beskyttet gennem naturbeskyttelseslovens § 3, og bliver i daglig tale ofte kaldt for "§ 3-områder. Det er altid den faktiske tilstand, som afgør om et areal er beskyttet eller ej. Derfor er § 3-beskyttede arealer kun vejledende registrerede på kortet. Det betyder, at der godt kan være beskyttet natur uden for markeringerne, men det kan også betyde, at nogle af de vejledende registrerede arealer, måske har vokset sig ud af beskyttelsen. Områdets naturtyper består primært af overdrev, men har tidligere indeholdt langt større arealer med tør hede.

Habitatnaturtyper

Staten har lavet en kortlægning af hvilke habitatnaturtyper, der findes inden for Natura 2000 områderne. Mange af habitatnaturtyperne kan ses som en nuanceret opdeling af § 3 naturtyperne. Men der er også nogle habitatnaturtyper, som ikke er beskyttet af § 3. De fleste af områdets habitatnaturtyper er en del af udpegningsgrundlaget for Natura 2000 området. Det betyder, at de naturtyper, sammen med specifikke dyre- og plantearter, har været årsag til, at netop dette område er blevet udpeget til Natura 2000. Disbjerg og arealerne mod vest og sydvest er dækket af sure, artsrige overdrev. Overdrevene er habitatnaturtype 6230, som er en særligt prioriteret naturtype i EU's habitatdirektiv. Lige nedenfor Disbjerg-toppen, mod nordvest, ligger Disbjerg-kæret. Kæret er karakteriseret som habitatnaturtype 7220; et kildevæld med kalkholdigt vand. Kildevæld betyder, at grundvandet kommer ud gennem jorden. I dette tilfælde danner vandet et rigkær. Naturtypen er også særligt prioriteret i EU's habitatdirektiv. Kæret rummer da også exceptionelt mange arter af både dyr, svampe og planter, hvoraf mange er truede. Øst for selve Disbjerg ligger tre mindre kalkoverdrev (6210).

Muligheder, målsætninger og indsatser naturpleje 2016 - 2021

Følgende principper ligger til grund for fastlæggelsen af muligheder, målsætninger og indsatser:

- Afgræsning som pleje af arealer med bevaret eller delvist bevaret habitatnatur, der i dag henligger uden drift.
- Rydning af krat skal ske med hensyn til det varierede dyreliv, som findes i området.
- Invasive arter skal bekæmpes.
- Væsentlige landskabselementer skal holdes fri for tæt eller høj vedopvækst

Emne	Muligheder	Målsætninger	Indsatser	Ansvarlig og udførende	Bidrager
Naturpleje	<p>At udføre naturpleje efter "Bedste Praksis".</p> <p><i>Der er anvist en række løsningsmuligheder under menuen "RAMMEVILKÅR".</i></p> <p>At kommunen sikrer at lodsejerne får bedre økonomiske vilkår for at gennemføre naturpleje</p>	<p>At kommunen sikrer at lodsejerne får bedre økonomiske vilkår for at gennemføre naturpleje inden udgangen af 2017.</p> <p>At leve op til indgåede aftaler med NaturErhvervstyrelsen f.eks. tilskudsordninger som MVJ samt lovgivningen herunder §3 etc.</p> <p>At bidrage til opfyldelsen af den mellem os og kommunen aftalte Natura 2000 pleje dokumenteret i "Natura 2000 Pleje & Udvikling 2016 – 2021". Link til dokumentet finder du under menu punktet RAMMEVILKÅR.</p> <p>En forudsætning for at nå målsætningen er, at lodsejerne gennem støtte ordninger får tilført økonomiske midler til gennemførelse af opgaverne.</p>	<p>At kommunen sikrer at lodsejerne får bedre økonomiske vilkår for at gennemføre naturpleje.</p> <p>Den enkelte lodsejer vælger de relevante løsninger med udgangspunkt i behov, ressourcer og indgåede aftaler for at leve op til aftaler med NaturErhvervstyrelsen, lovgivningen samt opfyldelsen af den mellem os og kommunen aftalte Natura 2000 pleje.</p>	Kommunen Lodsejer	Lodsejer
Bekæmpelse af invasive og problematiske arter	<p>En liste over alle de arter, der anses for særligt skadelige for Danmarks natur kan ses på Naturstyrelsens hjemmeside:</p> <p>http://naturstyrelsen.dk/naturbeskyttelse/invasive-arter/invasive-arter-i-danmark/</p>	<p>En reduktion på 75% af de inden for område fundne arter i perioden fra 2017 til 2021.</p> <p>Disse er: Gyvel, rynket rose, glansbladet hæg, sildig/canadisk gyldenris, bjergfyr, kæmpe-pileurt, japansk pileurt og kæmpe-bjørneklo.</p> <p>En forudsætning for at nå målsætningen er at kommunen afsætter økonomiske midler til gennemførelse af opgaven, herunder etablering af målemetoder samt en</p>	<p>Kommunen gennemfører bekæmpelses opgaver efter aftale med lodsejerne.</p> <p>Lodsejerne bekæmper invasive og problematiske arter efter bedste evne.</p>	Kommunen	Lodsejer

		<p>beskrivelse af den nuværende situation.</p> <p><i>Kommunen kan kun garantere økonomisk støtte til bekæmpelse inden for habitatnaturtyper.</i></p>			
Reducere belastningen af flora og fauna	<p>Finde løsninger der sikrer at flora og fauna ikke bliver overbelastet som følge af støj, fysiske belastninger etc.</p>	<p>Beskrivelse af løsninger der sikrer at flora og fauna ikke bliver overbelastet som følge af støj, fysiske belastninger etc. Inden udgangen af 2018.</p> <p>En forudsætning for at nå målsætningen er at kommunen afsætter økonomiske midler til gennemførelse af opgaven.</p>	<p>Kommunen beskriver løsninger, der sikrer at flora og fauna ikke bliver overbelastet som følge af støj, fysiske belastninger.</p>	Kommunen	
Forbedring af naturværdierne	<p>Udvikling af målemetoder samt fastlæggelse af nuværende situation.</p>	<p>Udvikling af målemetoder inden udgangen af 2017.</p> <p>Fastlæggelse af nuværende situation inden udgangen af 2018.</p> <p>Gennemførelse af målinger inden udgangen af 2019 (baseret på frivillige aftaler).</p> <p>En forudsætning for at nå målsætningen er at kommunen afsætter økonomiske midler til gennemførelse af opgaven.</p>	<p>Kommunen beskriver målemetoder i et samarbejde med lodsejerne</p> <p>Kommunen fastlægger og beskriver den nuværende situation i et samarbejde med lodsejerne.</p> <p>Målinger gennemføres af lodsejerne (baseret på frivillige aftaler)</p>	Kommunen	Lodsejerne
Etablering af kvægriste	<p>Etablere kvægriste som gør det nemmere at afgrænse området.</p>	<p>Identificere relevante steder for etablering af kvægriste inden udgangen af 2017.</p> <p>Etabler kvægriste inden udgangen af 2018.</p> <p>En forudsætning for at nå målsætningen er at kommunen afsætter økonomiske midler til gennemførelse af opgaven.</p>	<p>Kommunen og lodsejerne identificerer og aftaler steder hvor kvægriste skal placeres.</p> <p>Kommunen etablerer kvægriste jævnfør aftale</p>	Kommunen	Lodsejerne
Rydning	<p>Flere steder skæmmer træer og buske landskabets helhedsindtryk og nogle af de geologiske karakterer. For at områdets fulde landskabelige og geologiske værdi kan opleves, er der flere steder, hvor der skal fjernes buske og træer.</p>	<p>Med udgangspunkt i helhedsløsning for rydning startes rydning op og afsluttes senest ultimo 2018.</p> <p>En forudsætning for at nå målsætningen er at kommunen afsætter økonomiske midler til gennemførelse af opgaven.</p> <p>Områderne 1 til 7 ryddes i perioden</p>	<p>Med udgangspunkt i helhedsløsningen for rydning startes kommunen rydning og planen følges løbende med kommunikation om fremskridt jævnfør detaljeret plan.</p>	Kommunen	

Referencer

Bekendtgørelse om pleje af fredede arealer og tilsyn, BEK nr. 802 af 21/6 2013.

<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=146494>

Buttenschøn, R. M., **2014**. *Vejledende græsningstryk for udvalgte naturtyper*. Københavns Universitet, Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning (IGN).

http://naturerhverv.dk/fileadmin/user_upload/NaturErhverv/Filer/Tilskud/Arealtilskud/Miljoe_oekologitilskud/2015_Miljoe-_og_oekologitilsagn/Nedsat_graesningstryk.pdf

Ejrnæs, R., Nygaard, B. & Fredshavn, J.R. 2009: Overdrev, enge og moser. Håndbog i naturtypernes karakteristisk og udvikling samt forvaltningen af deres biodiversitet. Danmarks Miljøundersøgelser, Aarhus Universitet. 76 s. – Faglig rapport fra DMU nr. 727. http://dce.au.dk/udgivelser/udgivelser-fracdmu/faglige_rapporter/700-749/abstracts/fr_727_dk/

Miljøministeriet, Naturstyrelsen, **2013**. *Natura 2000-basisanalyse 2015-2021 for Sejerø Bugt, Saltbæk Vig, Bjergene, Disbjerg og Bollinge Bakke – Natura 2000-område nr. 154, Habitatområde H135 og H244, Fuglebeskyttelsesområde F94 og F99*. http://naturstyrelsen.dk/media/130847/n154_basisanalyse16-21_revideret.pdf

Miljøministeriet, Naturstyrelsen, **2014**. *Forslag til Natura 2000-plan 2016-2021 Sejerø bugt, Saltbæk Vig, Bjergene, Disbjerg og Bollinge Bakke - Natura 2000-område nr. 154 Habitatområde H135 og H244, Fuglebeskyttelsesområde F94 og F99*.

http://naturstyrelsen.dk/media/132192/n154_forslag_n2000plan_2016-21.pdf

Odsherred Kommune, **2011**. Plejeplan for Bjergene – Fredningen Vejrhøjbu, Bjergene og Vejrhøj. Overfredningsnævnets kendelsesprotokol af 1/3 1965 vedrørende fredning af en del af Veddinge Bakker i Fårevejle kommune. Sag nr. 1704/63. Sand-Jensen, K., et al. **2007**. Naturen i Danmark – Det åbne land.

Gyldendal, København. Søgaard, B., Skov, F., Ejrnæs, R., Nielsen, K.E., Pihl, S., Clausen, P., Laursen, K., Bregnballe, T., Madsen, J., Baatrup-Pedersen, A., Søndergaard, M., Lauridsen, T.L., Møller, P.F., Riis-Nielsen, T., Buttenschøn, R.M., Fredshavn, J., Aude, E. & Nygaard, B. **2003**: Kriterier for gunstig bevaringsstatus. Naturtyper og arter omfattet af EF-habitatdirektivet & fugle omfattet af EF-fuglebeskyttelsesdirektivet. 2. udgave. Danmarks Miljøundersøgelser. 462 s. – Faglig rapport fra DMU, nr. 457.

http://www2.dmu.dk/1_viden/2_Publikationer/3_fagrappporter/rapporter/FR457_2udg_www.pdf

Petersen, A., **2015**. NOTAT Geologisk beskrivelse af området omkring Disbjerg og Skamlebæk. GeoN – Rådgiver om Geologi og Natur.

Love og bekendtgørelser:

Miljømålsloven

Skovloven

Naturbeskyttelsesloven

Bekendtgørelse nr. 1105 af 12. august 2016 om anmeldelsesordningen efter naturbeskyttelseslovens § 19 b og skovlovens § 17

Bekendtgørelse nr. 945 af 27. juni 2016 om klassificering og fastsættelse af mål for naturtilstanden i internationale naturbeskyttelsesområder

Bekendtgørelse nr. 944 af 27. juni 2016 om kommunalbestyrelsernes Natura 2000-handleplanerne

Bekendtgørelse nr. 946 af 27. juni 2016 om tilvejebringelse af Natura 2000-skovplanlægning

Kortbilag 1 - landskabspleje

Prioriteret landskabspleje er afmærket på kortet.

Invasive arter

Invasive arter er fremmede arter, der skader naturværdierne i området, hvis ikke de bliver begrænsede. Ifølge denne plejeplan skal alle invasive og problematiske arter bekæmpes. Her kan du læse om de primære arter, som skal bekæmpes eller minimeres i området. En liste over alle de arter, der anses for særligt skadelige for Danmarks natur kan ses på Naturstyrelsens hjemmeside:

<http://naturstyrelsen.dk/naturbeskyttelse/invasive-arter/invasive-arter-i-danmark/>

Inden for plejeplanens område findes: *Gyvel*, *rynket rose*, *glansbladet hægg*, *sildig/canadisk gyldenris*, *bjergfyr*, *kæmpe-pileurt*, *japansk pileurt* og *kæmpe-bjørneklo*.

Gyvel

Gyvel optræder mange steder som besværligt landskabsukrudt på overdrev. Græsning med lavt græsningstryk og anden pleje, der forstyrrer vegetationslaget, giver gode spiremuligheder for gyvel. Gyvel vokser især på tørre, næringsfattige jorder, hvor den kan danne tætte krat. De tætte krat kan blive flere meter høje. Væksten er risformet med grønne 5-vingede grene. Den blomstrer, når den er 2-5 år gammel og kan blive op til 20 år. Planten er meget rigt blomstrende med store gule blomster, og buskene sætter farve på landskabet i blomstringsperioden omkring juni. Bekæmpelse af ældre gyvelkrat, der har nået at etablere en stor frøbank, kræver en årlig indsats i mange år for at reducere antallet af spiredygtige frø. Det er vigtigt, at der undervejs ikke sker en blomstring, der kan forny frøpuljen.

- Nedsikring tæt ved jordoverfladen hæmmer genvækst.
- Det er vigtigt, at der i forbindelse med plejen ikke sker en forstyrrelse af vegetation og jordbund, der kan skabe nye spirebede.
- Græsning alene kan ikke bekæmpe etablerede krat, men kan hæmme genvækst og ny spiring.
- Det vil ofte være nødvendigt at gentage mekanisk bekæmpelse på græssede arealer for at hindre blomstring.
- Får og geder er mere effektive end kvæg. Heste er generelt uegnede til bekæmpelse.

Rynket rose

Rynket rose kaldes ofte klitrose, men dette navn er uheldigt, da en anden naturligt hjemmehørende rosenart allerede hedder *klitrose* (*Rosa pimpinellifolia*) - denne har små, ca. 1 cm, sorte, kuglerunde hyben og hvide blomster. Rynket rose kan ligeledes forveksles med *hunderose* (*Rosa canina*), men denne arts hyben er aflange og slankhalsede modsat rynket roses mere runde, fladtrykte hyben. Særlige kendetegn for hunderose er ligeledes de brede, kraftige barktorne med nedadbøjet spids. Der findes flere metoder til at bekæmpe den invasive rose med:

- Manuel optrækning ☑ Harvning
- Maskinel optrækning ☑ Græsning
- Slåning
- Tildækning
- Pgravning
- Afbrænding

Læs mere uddybende [om metoderne for rynket rose på Naturstyrelsens hjemmeside](#).

Kæmpe-bjørneklo

Kæmpe-bjørneklo er en skærmpolante. Den bliver normalt to til fem meter høj og har op til tre meter lange blade. Stænglen kan blive ti cm i diameter og er furet, typisk håret og med rødlige pletter nederst. Planter, der lige er spiret frem, har runde blade, men bladene bliver efterhånden takkede, og fuldt udviklede blade er fligede og stærkt takkede. Der kan være mere end 80.000 blomster på en enkelt plante. Blomstringen sker fra juni-august. Fra juli danner bjørnekloen frø. I gennemsnit sætter en plante 20.000 frø. *Kæmpe-bjørneklo* stammer fra Kaukasus. I Danmark foretrækker den fugtige voksesteder som moser, enge og langs åer, men den kan også findes på mere tør bund som for eksempel overdrev og industrigrunde. Planten formerer sig udelukkende ved at sprede frø og ikke vegetativt. Det vil sige, at hvis man skærer roden over et sted under vækstpunktet, så dør planten. Som udgangspunkt er det en toårig plante. Det betyder, at den vokser frem det første år og næste år bruger den på at sætte blomster og frø. Hvis der er noget der forsinker plantens vækst eller mulighed for at sætte blomster, så kan den leve i rigtig mange år. Fx kan planter som gror i mørke krat godt være rigtig mange år om at vokse op og sætte frø. Derfor ser man også tit, at der sker et boom af antallet af planter når man skaber lys til jordbunden, hvor der før har groet *kæmpe-bjørneklo*.

Læs om, [hvordan du skelner kæmpe-bjørneklo fra andre lignende planter på Naturstyrelsens hjemmeside](#).

Glansbladet hæg

Glansbladet hæg er et 2-6 m højt, løvfældende træ. Unge træer er brede og buskagtige, mens ældre træer har en uregelmæssig opstigende vækst. Barkens lysside er rødbrun, mens dens skyggeside er grøn. Barken bliver senere mørk gråviolet og begynder at skalle af i smalle strimler. Ældre bark er rødbrun med furer. De læderagtige blade er ægformede og fint savtakkede, med fremadrettede tænder. Bladenes overside er skinnende mørkegrøn, mens undersiden er bleggrøn. Træet blomstrer i maj-juni med hvide blomster, der sidder i en opret klase. Blomsternes kronblade er kredsrunde. De udvikler sig til rødbrune, 8-10 mm store stenfrugter. Glansbladet hæg kan forveksles med almindelig hæg, som er oprindeligt hjemmehørende i Danmark. Almindelig hæg har mere matte og rynkede blade end glansbladet hæg. Frugten hos almindelig hæg er sortmodsat rødbrun hos glansbladet hæg. Der er forskellige bekæmpelsesmetoder for *glansbladet hæg* bl.a.:

- Slåning
- Fældning
- Oprykning
- Opgravning
- Græsning

Glansbladet hæg indeholder mindre mængder af blåsyre og internationalt er der rapporter om forgiftning af kvæg. Det er især de visne blade, der er giftige.

Læs mere om [glansbladet hæg på Naturstyrelsens hjemmeside](#).

Sildig/canadisk gyldenris

Vidste du, at *canadisk gyldenris* og *sildig gyldenris*, i lighed med *kæmpe-bjørneklo*, udkonkurrerer stort set alle andre plantearter i deres nærhed? *Canadisk* og *sildig gyldenris* er meget ens i udseende, udbredelse og bekæmpelsesmetode, og kan behandles på samme måde. Gyldenris er let genkendelig på sit gule flor i august-oktober måned og om vinteren på sine karakteristiske røde stængler og sin gråhvide top af frø, som står hele vinteren og først spredes om foråret. Gyldenris er flerårig, den danner tætte bestande med op til 300 skud pr. m² og har et tæt rodnet.

Læs mere om de [invasive gyldenris på Naturstyrelsens hjemmeside](#).

Bjerg-fyr

Bjergfyr ses ofte som en busk eller flerstammet træ. Stammerne er ved jorden mere eller mindre krogede og med grålig bark. Den bliver sjældent over 10 meter høj. *Bjergfyr* spreder sig kraftigt især på heder og lignende. Bekæmpelse sker manuelt og er derfor omkostningskrævende. Uden bekæmpelse vil heder, klitområder mm. vokse til i skov/skovlignende tilstand. Lokal bekæmpelse er mulig, hvis frøkilder fjernes. Læs mere [om bjerg-fyr på Naturstyrelsens hjemmeside](#).

Kæmpe-pileurt

Også kendt som *kæmpe-boghvede*. Den spreder sig ikke nær så hurtigt som *japansk pileurt* og er derfor heller ikke et ligeså stort problem, dog er arten i fremgang i Danmark. Den kan nemt forveksles med *japansk pileurt*. Den danner store og meget tætte bestande, hvor næsten ingen planter, dyr eller fugle trives. Den kan leve under næsten alle forhold, selv i jord med højt indhold af jern og tungmetaller, som fx på lossepladser. *Kæmpe-pileurt* har et kæmpe rodnet og en kraftig vækst, som gør den svær at bekæmpe. Dog tåler denne plante ikke hyppig slåning. Det gør den væsentlig nemmere at bekæmpe end *japansk pileurt*. *Kæmpepileurt* kan udryddes på få år ved at slå den med 3-4 ugers mellemrum. Hvis man vælger at grave den op, skal man være opmærksom på, at et blot 1 cm stykke rod kan spire igen. Oprykning kan kun lade sig gøre ved nyetablerede planter.

Læs mere om [bekæmpelse af kæmpe-pileurt på Naturstyrelsens hjemmeside](#).

Japansk pileurt

Ligner meget *kæmpe-pileurt*, de kan nemmest kendes fra hinanden på bladenes midtribbe, som er lysegrøn hos *japansk pileurt* og ofte er rød hos *kæmpe-pileurt*. Desuden er bladenes størrelse også forskellig. *Japansk pileurt* har blade som er 5-12 cm lange, mens *kæmpe-pileurt* har blade som er 15-30 cm lange. Planten har en massiv vækst og kan slet ikke holdes tilbage ved græsning. Umiddelbart er konklusionen, at den enten skal graves eller rykkes op. I England er planten et kæmpe økonomisk problem, da byggegrunde, hvor planten er fundet, er usælgelige og ubrugelige, fordi plantens vækst er så kraftig, at den kan ødelægge fundamenter til nye huse.